

ФИНАЛЪТ

През втората седмица от „Мартенски музикални дни“ се представиха симфоничните оркестри на Словашката филхармония (дир. Ладислав Словак и солист пианистът Мариал Лапшански), на Силезийската филхармония — Катовице (с познатия Карол Стрия и съвсем младия пианист Тадеуш Смуджински) и накрая на Берлинското радио с дир. Хайнц Рьогнер, солист проф. Алфред Липка — виола, както и певците Р. Райнеке, А. Кателфилд, П. Шмид и Р. Томашевски.

На фестивала впечатленията така плътно следват едно след друго, че неминуемо раждат съставки. Очертават се и някои типични общи характеристики. Например високото качество на медната духовна група на триетната оркестра, която не само умее да се включва навреме в звуковия поток, но и осмислено да „произнесе“ своята реплика в контекста на цялото. И в това тя не остава сама — подобно отношение проявяват и другите духови инструменти независимо

от различната степен на овладяност.

Става дума вече за нещо, което се определя като оркестрово качество, като умение да се свири в оркестър. Доколко това е и следствие от организиращата воля на диригента? По този въпрос мненията се различават. Н. Римски-Корсаков смята, че оркестър с установени традиции и опит трудно може да бъде объркан от лош диригент, а Фуртвенглер, че „при един диригент някаква малка група от селски любители свири така, като че е Виенската филхармония, а при друг — дори знаменитият Виенски оркестър звучи не по-добре, отколкото ансамбълът от селски музиканти“. Като вземем под внимание, че тези мисли са в един до известна степен полемичен контекст, то вероятно истината се намира някъде по средата. Резултатът е плод на съвместни, насочени в една цел възможности, намерения, желания, а ролята на диригента повече или по-малко значима в зависимост от конкретната ситуация.

За силезийския оркестър от особено значение е била направяващата роля на диригента. Цялата Фантастична симфония на Берлиоз се движеше по добре очертаната от Стрия пътека — максимално релефно изграждане чрез ярка звучност, стигаща до грубоватост, чрез контрастност в динамиката, чрез непрекъснато поддържана енергичност на израза. Излъчване се напрежението на преодоляваната материя, но преодолявана с желание, съсредоточеност и жар. Стрия като че извлече максимално възможното от този оркестър и успя да въздейства не толкова с обективно високи постижения, колкото със силата на непосредственото емоционално внушение. И тук духачите се изявиха определено като по-силната група, докато на струнните би могло да се пожелае повече интонационна прецизност и качественост на звукоизлъчване.

Сравнявайки позицията на Стрия в интерпретацията на Берлиоз с тази на Шопеновия Втори клавирен концерт, прави впечатление неговата гъвкавост. Докато в симфонията диригентът прояви енергичност, склонност към поляризирано състояние, усет към психологическите нюанси, в Шопен, чиято същност се разкрива най-пълно именно чрез тънкото нюансиране на израза, Стрия предпочете да по-

следва младия Смуджински в неговото виждане на концерта. Подкрепи го в създаването на едно като че ли прекалено стабилно, не по романтичному уравновесено музикално изложение. Смуджински гради формата на дълги линии, изразителни сами по себе си, изваяни с хубав тон, без да подчертава обаче достатъчно характерността на настроенията, нито тяхната подвижност и промяна. Него го влече не изящното, игровото, виртуозното, а представата за „класичност“, която той от време на време впрочем нарушава, следвайки естествения ход на музиката. Въпреки спорността на неговата концепция, Смуджински се представи като един неорднерен пианист с определени възможности, на когото предстои да доусъвършенства техниката си и да избистри своите музикални идеи.

Точката на XX „Мартенски музикални дни“ постави оркестърът на Берлинското радио, затвърждавайки престижа, който фестивалът е спечелил досега. Цялостната програма на гостите предостави обилен материал откъм интерпретационната проблематика — и тълкуването на Симфония № 4 от Ал. Райчев, и познатата за нас Втора симфония от Сибелюс, и особено Девета симфония. (Тук пропускам Концерта за виола от съвремен-

ния композитор Е. Х. Майер, който прозвуча напълно убедително в респектиращото изпълнение на проф. Липка.)

Макар и твърде различни, тези произведения отразяваха основната особеност на диригента като природа на Рьогнер — неговата привързаност към строгата метричност, с всички последствия от това. Може би оттук дойде впечатлението за известна едноплановост в разкриването на съдържателната структура на някои от творбите.

Впрочем самата Девета симфония е творба, чието идеално изпълнение „на живо“ се оказва като че ли невъзможно (осмелявам се да съдя за това от множеството различни изпълнения). От гледна точка на идеала, до който са се домогнали малцина диригенти като Абендрот, Фуртвенглер и др., ако съдим от записите им, вариантът на Рьогнер неизбежно е по-добре. Но, от друга страна, това е едно от най-добрите изпълнения, звучали у нас с редица постижения, и не на последно място благодарение принася на русенския хор „Родина“ (дир. засл. арт. Михаил Ангелов). Знаменитият финал прозвуча паистина внушително и завладяващо, за да не убеди, за кой ли път, в актуалността на вечните Бетховенови идеи.

СВЕТЛА СТОЯНОВА